

Oud-scholar publiceert verhaal als app

## BITTERVELD: EEN LITERAIRE REIS DOOR BERLIJN

Een non-lineair verhaal vertellen dat werkelijk overtuigt en boeit. Dat is de inzet van de nieuwe smartphone-applicatie ('app') *Bitterveld*. Een gesprek met bedenker Liesbeth Eugelink. Door Joost van der Net

Al sinds haar studie Literatuurwetenschappen is Liesbeth Eugelink, schrijver en oud-scholar van Stichting Thomas More, gefascineerd door de bepalende rol die techniek in de vernieuwing van de kunsten kan spelen. Het zit Eugelink daarbij al enige tijd dwars dat nieuwe media in de beeldende kunst, in het theater, in de film en in het design inmiddels niet meer weg te denken zijn, maar dat ze in de literatuur nog nauwelijks een rol spelen. "Nieuwe media hebben niet die vernieuwing gebracht waar men in de letteren op hoopte: een nieuwe manier van vertellen namelijk, die net zo overtuigend en boeiend is als de klassieke vertelling met een kop en een staart – het zogeheten 'lineaire verhaal'. Hoe vind je een nieuwe verhaalvorm, die net zo overtuigend, boeiend, begrijpelijk en aantrekkelijk is als de lineaire vorm? Want de klassieke leeservaring, daar zijn we met z'n allen zo aan gewend geraakt, die vervang je niet zomaar door iets anders. Welke *non-lineaire* vorm zou kunnen werken? Die vraag houdt mij al een behoorlijke tijd bezig."

### Fascinaties

In 2003 en 2007 schreef Eugelink twee experimentele verhalen. *Cuenca!* zette zij op als een interactief verhaalspel dat zich ontplooit volgens de vorm van de Spaanse Azulejos-tegels. In *Father: A Tribute* gebruikte zij het aloude Memory-spel als leidend principe om met het geheugen van de lezer te spelen. "Helaas was het 't allemaal net niet. De techniek liet het nog afweten. Met mijn nieuwe verhaal *Bitterveld* heb ik sinds 2007 eindelijk een inhoud met een echt werkende vorm kunnen combineren. In de donkere dagen voor kerst van dat jaar bezocht ik Berlijn. Met de metro was ik op weg naar mijn hotel, toen iemand die ik 'Andreas' zal noemen instapte. Hij trok mijn aandacht door zijn onsamenhangende gestamel over de stad en haar verleden. Plotsklaps realiseerde ik me dat Andreas en vele andere mensen in de metro drager konden worden van een verhaal dat ik altijd al wilde vertellen over de relevantie van de Tweede Wereldoorlog voor de mensen van nu."

In de applicatie *Bitterveld* komen drie fascinaties van Eugelink bij elkaar. Naast de fascinatie voor literaire vernieuwing, is er die voor ondergrondse spoorlijnen, die nota bene dateert van de eerste keer dat ze als kind van zes met de Parijse metro reisde. Centraal in de app komt ook haar grote fascinatie voor de Tweede Wereldoorlog naar voren. "Ik vergeet nooit hoe ik op school voor het eerst hoorde en las over de gruwelen van die wereldbrand. Mijn ouders hebben allebei die oorlog meegemaakt, waardoor de afstand tot dit verleden voor mij altijd klein is gebleven. Ik kom

niet los van de vraag wat de verschrikkelijke gebeurtenissen van toen, ons nu nog te zeggen hebben."

In *Bitterveld* draait het inhoudelijk om zien en niet-zien, wegstijgen en de andere kant opkijken, een fenomeen dat iedereen hier en nu uit eigen ervaring kent, en dat in de vreselijke jaren '39-'45 zo'n gevaarlijke rol speelde. "Dat is wat ik over de inhoud kwijt wil, meer niet. De app moet ook nog iets verrassends hebben", lacht Eugelink. Het is duidelijk dat de lancering van de app kort voor

de herdenkingsmaand mei geen toeval is.

"De metroplaattegrond van Berlijn levert de vorm voor mijn verhaal. Niet de werkelijke plaattegrond, zoals je hem bij elke kiosk kunt kopen, maar de fictieve plaattegrond die *Bitterveld* beschrijft, en die voor de app is neergezet door grafisch vormgever Bas Reijnen."

### Reisroutes

Met de komst van de smartphone zijn we volgens Eugelink eindelijk zo ver dat een verhaal op non-lineaire wijze optimaal kan worden verteld. "Als lezer kun je in *Bitterveld* soepel navigeren tussen teksten die aan elkaar gekoppeld zijn tot logische verhaallijnen, mét behoud van het leesplezier en -gemak dat we van klassieke verhalen gewend zijn. *Bitterveld* is een tekst die lineair van a tot z 'klopt', en die tegelijkertijd via diverse motieflijnen gelezen

kan worden, zodanig dat het verhaal aan betekenis wint. Het gaat daarbij niet om willekeurige verhaallijnen. De keuze is niet eendeloos, want dan stuur je als verteller de lezer het bos in en ben je hem kwijt. Nee, de verhaallijnen zijn uitgestippeld volgens een eindig aantal mogelijke lees- c.q. reisroutes."

*Bitterveld* geeft de lezer de illusie dat hij, waar hij ook is, in real time de herdenkingsmonumenten van Berlijn bezoekt, en deelgenoot wordt van de ervaringen en gedachten van de hoofdpersoon. "Dat die persoon een hedendaagse elckerlijc is: iemand waarin iedereen zich kan herkennen, kunnen gebruikers lezend en spelend met de app zelf gaan ontdekken", besluit de schrijfster. "Ik hoop dat ze net zoveel plezier aan het gebruik zullen beleven, als ik aan het maken ervan heb gehad."



foto: Raymond Pourchez

Liesbeth Eugelink

*Bitterveld* komt in de loop van april 2015 als app voor iPhone beschikbaar via de App Store.

Meer informatie:

[www.bitterveld.eu](http://www.bitterveld.eu) of [www.liesbetheugelink.nl](http://www.liesbetheugelink.nl).